

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in Engelbert Gangl

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Učiteljstvo in finančni stražniki. — Prijateljem. — Zmes. — Josip Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Blagajnikov listek. — Gospodarski program.

Učiteljstvo in finančni stražniki.

S 1. vinotokom t. l. je stopil v veljavo zakon, po katerem so uravnani dohodki c. kr. finančnih stražnikov.

Naj mi bode dovoljeno tukaj postaviti primero med učiteljskimi plačami in onimi finančnih stražnikov.

Službujem v kraju, kjer je finančna straža; eden tukajšnih finančnih stražnikov ima z menoj enako število službenih let, oba služiva po 20 let, oba sva poročena.

Letnih službenih dohodkov pa imava:

učitelj:	fin. nadstražnik:
letne plače . . . gld. 500	letne plače . . . gld. 500
starostne doklade, in sicer:	starostne doklade, in sicer:
2 petletnici à 40—80 gld.	4 triletnice à 40—160 gld.
1 „ „ 50—50 „ 130	1 štiriletn. „ 40—40 „
opravnine . . . gld. 30	1 štiriletn. „ 50—50 „ 250
(Učitelj pa mora hote ali nehote še za učila šolskim otrokom žrtvovati kak goldinar!)	Odškodnina za obleko, posteljo, orožje . gld. 72
	štipendij za enega otroka na ljudski šoli . gld. 50
skupaj gld. 660	skupaj gld. 872

Razlika je torej 212 gld. in sicer na škodo učitelju. Ako bi šla v penzijo sedaj, bi se štel službenih let

učitelj:	fin. nadstražniku:
20 manj tri leta je 17 let (3 leta provizorična)	vseh 20 let.

Razlika: 3 leta. Ker pa se štejejo učiteljem leta za penzijo po osminah, bi imel vsi tete le $\frac{3}{8}$, tako da bi šle v izgubo še dve leti. Učitelju, ki slušbuje 20 let, bi šteli za penzijo le 15 let! To je sramotno in žalostno! Vsi sklepi deželne učiteljske konference so bili tudi v tem pogledu zastoj!

Prejemala bi penzije letnih sedaj:

učitelj:	fin. nadstražnik:
$\frac{3}{8}$ od 660 gl. je 247 gld. 50 kr.	60% od 750 je 450 gld.
	(po % kakor uradniki) in nikdar manj od 200 gld.

Razlika je: 202 gld. 50 kr. — zopet učitelj manj! Ako bi umrla, bi prejerala pokojnine in prekrbne letnih:

učiteljeva soproga:	sopr. fin. nadstražnika:
$\frac{1}{3}$ od 660 gld. je 220 gld.	$\frac{1}{3}$ od 750 gld. je 250 gld.
petero otrok	čvetvero otrok
do $\frac{1}{2}$ od 220 gld. je 110 gld.	à 50 gld. . . . 200 gld.
skupaj 330 gld.	skupaj 450 gld.

Razlika: 120 gld., oziroma 170 gld., ako bi imel fin. nadstražnik toliko otrok kot jaz. Učiteljeva vdova in sirote so tudi zapostavljene. To ni v čast državi in deželi! Vrhutega imajo pravico otroci fin. stražnikov do šolskih štipendijev, (učiteljeve sirote imajo pravico — do berške palice!) ako se pridno uče; le-ti znašajo, ako je otrok na ljudskih šolah, letnih 50 gld., na spodnjih razr. srednjih šol 100 gld., na višjih razr. srednjih šol 150 gld., na univerzi 200 gld. Opomnim, da imenovani nadstražnik zna komaj za silo čitati; jaz pa sem se vendar moral šolati najmanj 12 let in razne izkušnje delati.

Se boljše dohodke kakor fin. stražniki imajo orožniki. Moji učenci, poudarjam: moji učenci, ki službujejo pri orožnikih za tretjino let od mene, imajo večje dohodke kot jaz. Spominjam se, s kakim pomilovanjem smo gledali tovariše (takrat součence), ki so vskočili iz naših vrst in prestopili v prej imenovane službe: imeli smo jih za malovredne. Sedaj pa jih krasijo zlatne zvezde c. kr. uradnikov, in oni s pomilovanjem zrejo na nas. — Sic transit gloria mundi. — Postali smo mi zadnji — postali smo „minderwertig“, na najzadnji vrsti javnega služabništva. Tako je plačilo sveta za naš toli plemeniti trud. Kaj nam je storiti? Svetujem to-le: 1. Zberimo vse svoje „črne table“ in pošljimo jih v liste, četudi v nemške, katere čitajo visoke in najvišje osebe. Zvedeti morajo za naš žalostni položaj. 2. Ker je ministrstvo obljubilo prispevek za šolstvo, zato vložimo v ogromnem številu prošnje naravnost na ministrstvo za podporo (osebno doklado).

Vsi paragrafi se strogo izpolnjujejo, samo § 55. je grozovito ohlapen. Pravijo, da je sedaj na krmilu „libe-

ralno" ministrstvo,*) katero je učiteljstvu „bolj naklonjeno“ kakor prejšnje konservativno. Brez dvoma bode imel vsak minister več srca do nas, kakor prejšnji „gluhi“ minister, katerega so ušesa bolela, da ni hotel slišati naših obupnih prošenj.

Vlada nas je spravila na svet v lastno korist — ona je naš duševni provzročitelj, zato ji je dolžnost nam pomagati, da ne utonemo v bedi. Tukaj smo, živeti vendar moramo. Ali nas mar hoče vlada zapustiti v težavah, kakor brezsrčen oče ali mati svojega nezakonskega otroka? Ako ji ni volja pomagati nam, potem pa naj vsaj iz človekoljubja **zapre učiteljska** in naj ne vabi mladih ljudi v stan „vednega uboštva in mizerije“, da ne bodo prizadeti siljeni kleti čas svojega nastopa v te zavode, kakor je proklel svetopisemski Job dan svojega rojstva: „Naj izgine oni dan in naj se izpremeni v temo. . . obda naj ga črna noč . . . naj se ne števi med dnevi v letu in naj se ne šteje med meseci . . . (Job, 3. 1—9.)

„G.“

Prijateljem.

Greba je, da smo delavni in požrtvovalni. Ob nas je življenje, ki ga moramo živeti. Moramo ga, sicer smo nesposobni in nepotrebni. Ob nas je življenje s svojimi zahtevami, in mi smo s svojimi zahtevami sredi življenja . . .

Opravičene so naše zahteve, a niso le opravičene, temveč so potrebne nujne izvršitve!

Govorili smo že mnogo o njih, in še mnogokrat bo nanesla prilika, da bomo morali govoriti. Veseli nas, da je naša odkrita in neustrašena beseda našla mnogo prijateljev, a veseli nas takisto, da je našla mnogo sovražnikov. Zadnje je dokaz, da je naše ravnanje pravo, pravo zategatelj, ker ni povšečno onim, ki so nasprotniki napredka, torej tudi naprednega učiteljstva. Bili bi nekonsekventni, ko bi ne bili nam sovražnega mišljenja.

Tako je in ne drugače!

Vsa javnost govori o tem, in učiteljsko vprašanje se razpravlja s tisto gorečnostjo v Katoliškem in Narodnem domu, samo z razločkom, da vlada v prvem strast in sovražnost, v drugem srce in prijaznost.

Pa si ne mislimo le dveh hiš v Ljubljani. Ta dva doma sta veliko večja in krijeta vso slovensko ozemlje, vse naše cesarstvo, ves široki svet. V enem so ljudje z zakrknjenim, edino vase zaljubljenim srcem, v drugem ljudje, ki imajo tudi nekaj čuvstva za nas.

Pa to mi že vse vemo in po novem letu bomo imeli priliko, da bomo o vsem tem še govorili svobodno in brez ozirov!

Za danes izražamo samo željo in prošnjo, da bi nam stali — kot doslej, tako tudi v bodoče — ob strani naši stanovski in nestanovski prijatelji, da bi nam bili gmotna in duševna podpora.

Mnogeletno izkustvo nas uči, da dvigati stan in mu razvzemati ubitega, v verige bede in osirotelosti zakovanega duha ni malenkostno in lahko delo. Kako bi potrebovali samo obilico svobodnega časa, da bi izvršili trohico svoje dobre volje! Žalibog, da smo že utrujeni in izmučeni takrat, ko nam je pisati ali govoriti o izvenšolskih rečeh . . . Kdor je učitelj, ta nas razume!

*) To se pa molite! Uredn.

Pater „Slovenec“ se bo namuzal, bo zapel satiriško-praznopeno norčavo pesemco in bo nosil še dalje mrtvo srce za slovensko učiteljstvo . . .

To vemo, in čudež bi bil, če bi ne! — Kjer je zima, ni pomladi, in obratno. Razumete?

Torej, prijatelji, stopite tesno in s toplimi sroci in s požrtvovalnostjo k nam, tesno k nam, tako prav do našega srca!

Teh pet, šest vrstic nismo napisali, da smo napolnili prostor, napisali smo jih, ker so nam ležale prav na dnu duše!

Zmes.

I.

V vroči južni Afriki bijejo hrabri Buri ljut boj za svojo neodvisnost in svoj obstanek proti gospodstvaželnim kramarskim Angležem. Po Slovenskem vihra pa nekaj mesecev sem peresni boj, v katerem vihti zavedno slovensko učiteljstvo uma svetli meč proti gospodstvaželnim klerikalni gardi za svojo neodvisnost in stanovski ugled. Kakor simpatizujejo z Buri vsi pravi omikanci vseh narodov, tako kaže pri nas — vsaj na Kranjskem — narodna-napredna inteligenca svoje simpatije za naše učiteljstvo, dočim prepuščajo na Štajerskem in Primorskem posvetni omikanci učiteljstvo samemu sebi. Morda jim na dnu duše tli iskrica sočutja za boreči se merodajni faktor v narodnem življenju. Kakor je to učiteljstvo še sedaj v boju osamljeno, se zgodi lahko omenjeni inteligenci, da bode v kratkem izolirana — generali brez vojakov. Tako plačilo zaslužijo brezbrizni voditelji naroda!

Vsa slovenska klerikalna trobila od „Slovenca“, „Slovenskega Lista“, „Domoljuba“ do mariborskega „Slovenskega Gospodarja“ so napovedala kruti boj slovenskemu naprednemu učiteljstvu. Ravnajoč se po znanem geslu: udari po pastirju, in razkropile se bodo ovčice — udrihajo zlasti fanatično po vodjih, stoječih na čelu naših trum. Na Kranjskem lete strupene pušice v trojico: Luko, Jaka in Engelberta, na Štajerskem pa na predsednike učiteljskih društev. Ves boj mora imeti za nas le dobre posledice, saj so naši nasprotniki javno pripoznali, kako važen faktor je slovensko učiteljstvo, o čemer so se dejansko tudi prepričali pri volitvah kmetijske družbe.

Glej ga spaka! V povestih družbe sv. Mohorja so igrali učitelji dosedaj jako čudne uloge, letos nam pa povest „Stara in nova hiša“ kaže zglednega čebelarja. „Pred tem ulnjakom so se shajali vaški možje, ki so čislali Franceta (lastnika ulnjaka) in ljubili učitelja, dobro vedoč, da jim prav hoče“. O, da bi le to spoznanje prodrlo v sloje naroda! Rojina, Rojina, tudi tvoje seme bo padlo na rodovitna tla!

Na Goriškem se je poklonila trojica novo imenovanemu nadzorniku, kar je bil le akt spoštovanja, ki je nekaterne nepotrebno vznemiril. Na Štajerskem to ni mogoče storiti, ker vlada medvladje in ne morejo najti primernih nadzornikov, ki bi bili poslušno orodje za vladne naklepe. Rajnega P. Leitgeba, nadzornika v celjskem okrajnem glavarstvu, so vlačili po slovenskih in nemških časnikih, njegov velikanski pogreb pa je sijajno pokazal, kako je bil priljubljen pri učiteljstvu.

Štajerski učitelji zaman čakajo, kdaj jim regulacija plač napolni prazne mošnjičke. Dotični zakon je bil sklenjen meseca prosinca, sankcioniran mal. srpana, a deželno